

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

11. september 2020

UKA2020/39

Inatsisartut Suleriaasianni § 36 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Oqaatsitsinnik nutaamik misissuisitsinissap pingaaruteqassusaa pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit)

Maanna oqaatsit inissisimanerat pillugu paasissutissat kingulliit ukiut 14-19 missaannik pisoqaassuseqarput. Nunatsinni pisortatigoortumik oqaaserserisatta pitsaasumik inissisimajuarnissaat siunertaralugu erseqqissunik anguniagaqarnissarput pingaartippara.

Nunatsinni oqaatsit inissisimanerat pillugit misissuinerit kingulliit aallaaveqarput inuit namminneerlutik imminnut nalilersorsimanerannik (*selvrapportering*). Inuk immiut nalilersoraangami ilaanni pisinnaasani sinnerlugit nalilersortarpoq (*overvurdere*) ilaannilu pisinnaasani aamma annikinaarlugit immiut nalilersortarluni (*undervurdere*). Tamakku inuup immiut nalilersorneranik tunngaveqartumik paasissutissat katersorneqartartut taamaallaat takussutissatuaasarpur piffissami paasissutissanik katersinermi inuiaqatigiinni suna naleqartitatut mutiusutullu isigineqarnersoq. Misissuinerit taama ittut pisariaqartippavut.

Oqaatitsigut misissuinerup paasissutissanillu katersinerit ersersitsisarput iluaqutissartaqarlutillu. Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit oqaatsitigut qanoq inissisimanerat misissuiffigigaanni makku ersersinneqassapput: oqaatsinik sumiorpaluutinillu assigiinngitsunik atuisut eqiterussimassusaa, avinngarusimassusaa, siaruarsimassusaa, piffikkaartumik immikkoortitaarnerat, oqaatsit oqalunnikkut allannikkullu atugaat aamma piginnaasaa, kikkut qanorlu oqaatsit eqqarsaatigalugit inerisagassaanersut immikkulluunniit iliuseqartoqarnissaanik pisariaqartitsinersut, oqaatsit eqqarsaatigalugit pisuussutit pisariaqartitallu (*sprogrsourcer*) sumi inissisimanersut qanorlu amerlatiginersut, kiisalu pisariaqartitat amigaatillu suunersut qanorlu pilersinneqarlutillu inerisaaffigineqartariaqarnersut, minnerunngitsumillu tamakkiisumik ineriartornermi suut sammiviunersut, kiisalu atuuffimmini aalajangersimasuni ineriartornermi sammivii, soorlu pisortaqarnermi, inuussutissarsiornermi, ilinniagaqarfanni, kultureqarnermi inuttullu inuuniarnermi il.il. qanoq innersut.

Oqaatsit inissisimanerannik misissuinerit inernerit piugaluarpata ataavartumillu nutarterneqartarlutik/misissorneqartarlutik Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit oqaatsitigut sumut ingerlanerat takuneqarsinnaassagaluarpog uuttortarneqarsinnaalerlunilu. Maanna satsinnikkut eqqoriaanernillu tunngaveqartumik pitsaanagerisorisaq aallaavigalugu suliat assigiinngitsut aallartinneqartarput, qularnanngitsumik ilaatigut imminnut ataqatigiinngitsut, qulakkeersimanagulu asserluinnaqqissaanik ingerlatsiffinni allani suliaqartoqarnersoq.

Kalaallisut oqaatsit atugaaneri oqaatsinut inatsiseqarnitsigut nakkutigisassaraagut. Maanna kisitsisinik takussuteqassanngilaq kalaallisut oqaatsit avataanit oqaatsinik akuleruffigineqartillutik qanoq

sunnerneqartigisimanersut qanorlu “akiuutillaqqitiginersut.” Kalaallisut oqaatsinik atuisut ikiliartulissagaluarpata kalaallisullu oqaatsit navianartorsiulissagaluarpata - kalaallisut oqaatsit taamaallaat ataatsimut isiginagit, aammali atuuffii aalajangersimasut eqqarsaatigalugit nalunaarsuiuartariaqarpugut. Taamaaliorsinnaagaluarutta oqaatitsinnik illersuisinnaaneq sutigullu iliuuseqarsinnaaneq (ass.atuarfeqarfinni, kultureqarneq pillugu politikkeqarnikkut, tusagassiuuteqarnikkut il.il.) ersarissaaqataasinnaavugut.

Tamakku pisarput ataqatigiissaakkamik oqaatsit pillugit pilersaarusiamik periusissiamillu amigaateqarneq pissutaalluni, misissuinerit oqaatsittalu atornerqarneranut nukittorsaataasussanik aningaasaliuarnikkut oqaatsivut pillugit piviusorsioortumik pilersaarusiorsinnaanngussagaluarpugut. Taamaaliornikkut oqallinnerit misigissutsit eqqoriaanerillu aallaavigalugit maanna piusut pinngitsoortinneqarsinnaalissallutik. Kingunerissallugulu ataatsimoorussamik tunngavilersukkanik tunaartaqarluni periusissiornerit imminnullu ataqatigiittunik sulianik aallartinneqarsinnaalernerit.

Oqaatsit atugaanerisa inissisimanerat pillugu paasisat oqaatsitigut ilisimatusaatit sakkussaasa pingaarnerpaartilissavaat siullermeersumillu nunatsinni oqaatsit pillugit kisitsisinik tutsuiginartunik takussutissaateqartoqalissalluni sunut tamanut tunaartaasinnaasunik.

Oqaatsit pillugit nukittorsaa juarnikkut pisinnaatitaaffiit atuuttut timitalimmik ataqinassusaat ersersittariaqarparput, takuneqarsinnaanngussammammi inuttut pisinnaatitaaffiit oqaatsinut tunngasut malillugitnunatsinni ingerlasoqarneris arlaatigulluunniit inerisagassaqarneris immikkulluunniit iliuuseqartoqartariaqarneris.

Nunarsuarmi tamarmi nunat inoqqaavisa oqaasiisa illersugaanissaannut tunngavissalimmik iliuusissanik pilersaarusiortoqarsinnaalissaaq. Taamatut misissuisarnerit naggueqatitta ilaasa aallartereerpaat, takusinnaallugulu ukiut tamaasa ass. Inuktitut oqaluttut ikileriaateqartartut. Paasisat taamaattut tunngavigalugit iliuusissat ersarissut pilersinneqartarput.

Ilinniartitaaneq eqqarsaatigalugu pisortatigoortumik oqaatsitsinnik anguniagaqarermi pilersaaruteqartoqarneratigut oqaatsinik ilinniartitsinermi, kiisalu inuiaqatigiinni oqaatsitigut akuunerulersitsinissaq eqqarsaatigalugu tunngavissalimmik iliuuseqartoqarsinnaalissaaq. Tamatumani suut pisariaqartinneqarneris qanorlu annertutigisumik pisariaqartinneqarneri sukumiisumik nalilersorneqarsinnaalissalluni. Ilisimatusarnerit sukumiinerusut/siunertaqarnerusut aallartinneqarsinnaalissagaluarput kisitsisit tutsuiginartut ersersitsisussaammata suut ilisimatusarfigineqarnissaat pisariaqartinneqarnerunersut.

Oqaatsinik misissuineq akisuvoq piffissaajanarlunilu. Taamaakkaluartorli misissuinissaq pisariaqarmat pingaarnerisunitsinni aningaasaliiffigissanngilarput?

Kalaallisut oqaatsitta ineriartortillugillu atorluarneqarnissaallu pillugit Nunatsinni politikkeqarpugut, siunissarli pillugu oqaatsivut pillugit pilersaarusiorsinnaajumalluta oqaatsitsinnik misissuisitsisariaqarpugut.

Tamanna pillugu oqaatsitta ineriartortinneqarnissaat pingaartikkitsigu akissaqartittariaqarparput?
Tamanna partiit qanoq isumaqarfigaat?